

118. Góry Stołowe (Stolowe Mountains)

Kryteria BirdLife International: A1, C1, C6

Autor: Romuald Mikusek

Autorzy w poprzednim wydaniu: Romuald Mikusek, Andrzej Dyrzcz



Kod ostoi: PL118

Współrzędne geograficzne: 50°27'N, 16°21'E

Powierzchnia: 19 817 ha

Położenie administracyjne: województwo dolnośląskie; powiat kłodzki

Natura 2000 (OSO): obszar specjalnej ochrony ptaków – Góry Stołowe, PLB 020006

Krótką charakterystyka ostoi

Średniej wielkości ostoja pokryta w większości zwartymi borami iglastymi z licznymi ścianami skalnymi. Ważne w skali kraju miejsce występowania sóweczki, puchacza, bociana czarnego i dzięcioła czarnego.

Short summary

A middle-sized site covered by dense coniferous forest, including numerous rock faces. An important site for Pygmy Owl, Eurasian Eagle Owl, Black Stork and Black Woodpecker in the country.

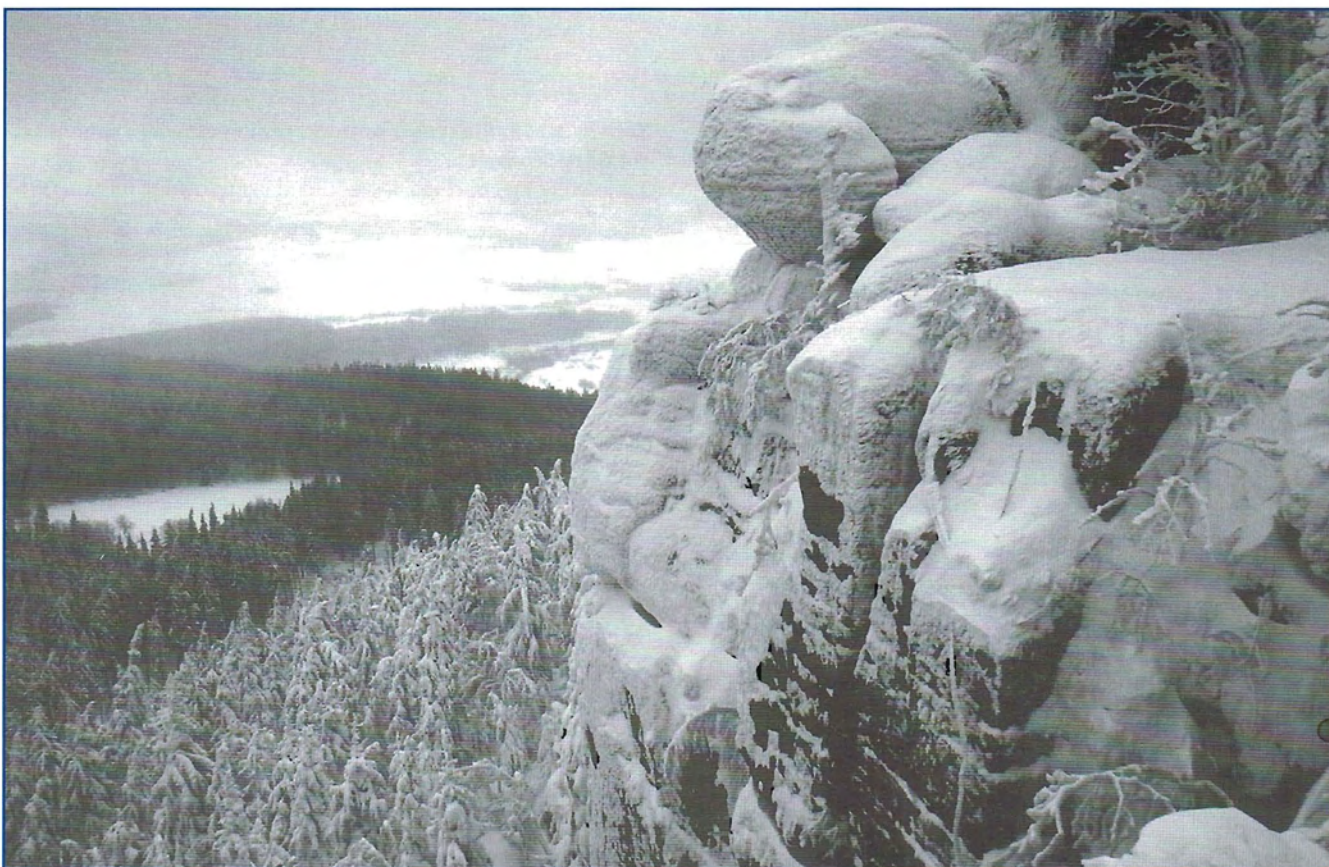
Ogólny opis ostoi

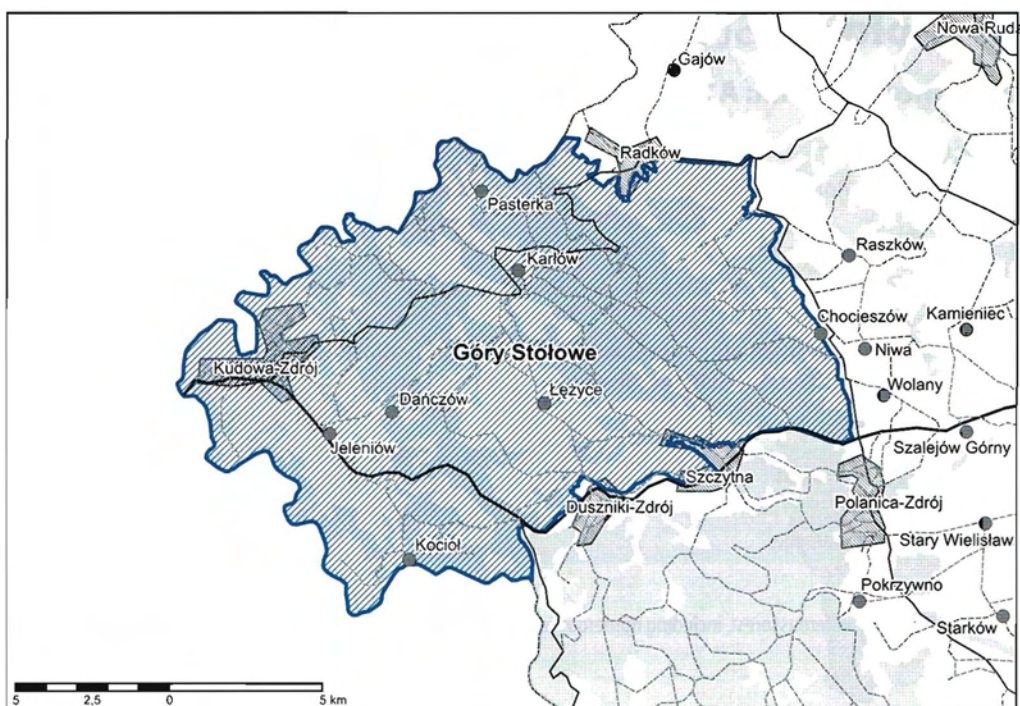
Ostoję obejmuje polską część pasma Gór Stołowych, część Obniżenia Dusznickiego i Kudowy oraz Wzgórza Lewińskie. Najbardziej wyróżniającym rysem pasma Gór Stołowych są wyrastające z płaskiego poziomu zrównań (700–750 m n.p.m.) skały zbudowane z górnokredowych piaskowców ciosowych i margli. Skały te ulegały intensywnemu rozkładowi chemicznemu pod wpływem wody. Powstały charakterystyczne skalne labirynty, ostańce, baszty.

Większość terenu położona jest na wysokości od 400 do 700 m n.p.m. Najwyższe wzniesienia to Szczeliniec Wielki (919 m), Skalniak (915 m) i Narożnik (849 m).

Lasy zajmują ponad 65% powierzchni ostoi. Ponieważ Góry Stołowe są stosunkowo niskie, brak tu regła górnego. Dominują sztucznie wprowadzone bory świerkowe, rosnące w znacznej części na nietypowym dla nich siedlisku lasu mieszanego górskiego. Przeważają drzewostany jednogatunkowe, z głównym gatunkiem – świerkiem. Zaledwie w 8% drzewostanów dominującym gatunkiem jest buk. Jako domieszka występują: brzoza, modrzew, jodła, jawor i sosna. Większość lasów jest w wieku 40–80 lat. Tylko w niewielu miejscach wytworzyła się wielopiętrowa struktura pionowa lasów. Monokulturowe drzewostany świerkowe są bardzo podatne na wpływ czynników niszczących.

Góry Stołowe fot. T. Wilk





Dolnoregłowe lasy liściaste, pochodzące z naturalnych odnowień, zachowały się tylko w niewielkich fragmentach w trudno dostępnym terenie. Na bogatych siedliskach są to żyzne buczyny sudeckie, na uboższych – buczyny kwaśne, a w głębokich, ocienionych dolinach potoków – jaworzyny z miesięcznicą trwałą. Najmniej jest tu lasów łęgowych. Roślinność charakterystyczna dla torfowiska wysokiego wraz z sosną błotną występuje głównie na Wielkim Torfowisku Batorowskim – drugim co do wielkości złożu torfowym w Sudetach. Ważnym elementem flory Gór Stołowych jest pionierska roślinność naskalna. Wśród nisko położonych łąk kośnych i pastwisk na siedliskach umiarkowanie wilgotnych spotyka się na ubogich glebach murawy błiznickowe, a w miejscach suchych i nasłonecznionych – niewielkie płyty roślinności kserotermicznej.

W kotlinach podgórskich wyróżniają się duże obszary łąk górskich o półnaturalnym charakterze, z bujną roślinnością trawiastą i ziołami, szczególnie liczne w okolicach Łężyca i Kudowy-Zdroju. Były one, zwłaszcza w przeszłości, regularnie koszone i wypasane. Obecnie takie gospodarowanie prowadzone jest tylko na części łąk leżących w granicach Parku Narodowego Gór Stołowych. Pozostały obszar zajmują różnego rodzaju uprawy i nieużytki.

Siedliska i typy użytkowania gruntów w ostoi

Lasy i zadrzewienia – 66%, łąki i pastwiska – 19%, inne tereny rolne – 6%, mokradła – 1%, zbiorniki wodne i ciek – 1%, inne – 7%.

Formy ochrony przyrody

Park Narodowy Gór Stołowych, Stołowogórski Park Krajobrazowy.

Ptaki

W ostoi odnotowano 164 gatunki ptaków, w tym 115 łęgowych. Występuje tu 16 gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, w tym 11 łęgowych, pozostałe zaś prawdopodobnie łęgowe. 5 gatunków wymienionych jest w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt”. Góry Stołowe to ważna ostoja szczególnie dla puchacza, sówecki i bociana czarnego (wszystkie o rekordowych zagęszczeniach w Europie), włośchatki, sokoła wędrownego oraz dzięciołów: czarnego i zielonosiwego. Liczne otwarte łąki to częste miejsce żerowania trzmielojady, puchacza i bociana czarnego oraz występowania dużej populacji derkacza.

Inne walory przyrodnicze ostoi

W obrębie ostoi znajdują się dwa obszary chronione w ramach Dyrektywy Siedliskowej: Góry Stołowe i Grodczyn i Homole koło Dusznik. Najcenniejsze zespoły siedlisk to: kwaśne i żyzne buczyny (*Luzulo-Fagenion* i *Dentario glandulosae-Fagenion*), górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (*Polygono-Trisetion*) oraz niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*). Najważniejsze rośliny z punktu widzenia ochrony to: sosna błotna (*Pinus uliginosa*), skalnica zwodnicza (*Saxifraga decipiens*), arnika górską (*Arnica montana*) i liczne gatunki storczyków ze storczyką kulistą (*Trautsteinera globosa*). Ostoja stanowi ważny korytarz ekologiczny dużych ssaków:

Tabela 3.118. Kluczowe gatunki ptaków stwierdzone w ostoi Gór Stołowe

Table 3.118 Key bird species recorded in Stołowe Mountains IBA

Gatunek Species	Status Status	Rok Year	Liczność Number	Oszacowanie liczebności Bird number assessment	Kryterium Criterion
Jarząbek <i>Bonasa bonasia</i>	L	1995–2003	0–5 p	E	
Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	L	2004–2009	11–14 p	DL	C6
Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	L	1995–2003	1 p	DL	
Trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>	L	1995–2003	7–10 p	E	
Kania czarna <i>Milvus migrans</i>	L	1995–2003	0–1 p	E	
Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	L	1995–2003	0–1 p	E	
Sokół wędrowny <i>Falco peregrinus</i>	L	2004–2009	1 p	DL	
Derkacz <i>Crex crex</i>	L	2000–2003	64–70 m	DL	A1, C1
Puchacz <i>Bubo bubo</i>	L	2004–2009	6–8 p	DL	
Sóweczka <i>Glauclidium passerinum</i>	L	2004–2009	35–40 p	DL	C6
Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	L	1995–2003	4–5 p	DL	
Dzięcioł zielonosiwý <i>Picus canus</i>	L	1995–2003	30–35 p	DL	
Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>	L	1995–2003	55–70 p	E	
Dzięcioł białoszyi <i>Dendrocopos syriacus</i>	L	1995–2003	0–1 p	E	
Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i>	L	1995–2003	0–1 p	E	
Mucholówka mała <i>Ficedula parva</i>	L	1995–2003	3–5 p	E	

stwierdzono tu w ostatnich latach obecność przechodnich niedźwiedzi i wilków oraz rysiów, które mogą się na tym obszarze sporadycznie rozmnażać.

Zagrożenia

Kluczowe zagrożenie w ostoi

- zabudowywanie terenów niezabudowanych oraz budowa nowych dróg.

Inne ważne zagrożenia w ostoi

- rolnictwo – intensyfikowanie użytkowania rolnego, wypalanie roślinności, niedostosowane do biologii ptaków terminy prowadzenia zabiegów, zakładanie upraw plantacyjnych;
- gospodarka leśna – zalesianie łąk i pastwisk, usuwanie drzew martwych lub zamierających, w tym dziuplastych, oraz zagęszczanie sieci szlaków zrywkowych i dróg leśnych, w ostatnich latach w powiązaniu z silnym wymierzaniem lasów świerkowych obcego pochodzenia przyspieszone gradacją

kornika drukarza czyszczenia i trzebieże w lasach w okresie lęgowym ptaków, tworzenie licznych ogrodzeń chroniących uprawy co nie sprzyja odnowieniu populacji kuraków leśnych;

- urbanizacja – niepokojenie ptaków na skutek penetracji siedlisk przez ludzi i zwierzęta domowe;
- turystyka i wypoczynek – bezpośrednie zagrożenie (płoszenie, niszczenie gniazd, zabijanie ptaków) wynikające z penetracji siedlisk i rozbudowy infrastruktury turystycznej (nartostrady, wyciągi, trasy rowerowe, motorowe, szlaki turystyczne), nasilone wskutek popularności skuterów śnieżnych i quadów, które penetrują teren poza zwykłymi drogami.

Źródła danych

Dyrz, Mikusek (2008), Mikusek (2004), Mikusek – dane niepubl. z lat 2004–2009.

Sóweczka *Glaucidium passerinum* (fot. C. Korkosz)

